చిట్టచివరి అంచు!

మేడమీది తన గదిలోకి వెళ్లబోతూ ఒక్కసారి వంటింటి వంక చూసేడు గోపాలం.

వంటింట్లో గుడ్డిదీపం వెలుగుతున్నా చీకటిగానే ఉంది. ఆ గదిలో పగటిపూటకూడా దీపం అవసరమే. కాని గోపాలంవంటి గుమాస్తాకి పగటిదీపాలు బొత్తిగా శక్తికి మించినవి. భవిష్యత్తులోకూడా తను అటువంటి అదృష్టానికీ, అర్హతకీ నోచుకోడని ఆ గొర్రెతోక గుమాస్తాకి అవగతమైపోయిన చేదునిజం.

కళ్లు పెద్దవిచేసి చూసేడు గోపాలం.

వంటింటి దృశ్యం స్పష్టంగానే కనిపిస్తూంది.

పిల్లలిద్దరి కంచాలూ రెండేసి కూరలతో, అన్నపు కెరళ్లతో నిండుగా ఉన్నాయి. వాటిపక్క ఆకు దొన్నెలలో పులుసో, పాయసమో మాత్రం స్పష్టంగా తెలియడం లేదు.

సాధారణంగా గోపాలం ఆకలి నిద్రాణంగా ఉంటుంది, కోరలు తీయబడి గారడీవాడి మేదరిబుట్టలో బంధించబడిన నాగుపాములోని పౌరుషంలా. బయటపడినా ఫలం దక్కదని గోపాలం ఆకలి కేనాడో తెలిసిపోయింది. అసంతృప్తికి చాలా అలవాటు పడిపోయిం దా గుమాస్తా ఆకలి. కాని. . .

ఈ క్షణాలలో మాత్రం పడగ విప్పింది గోపాలం ఆకలి. నిండుగా కనిపిస్తున్న కంచాలను చూస్తూ బుసలు కొట్టింది.

"త్వరగా తినెయ్యాలి." రాధ హెచ్చరిస్తూంది పిల్లలిద్దరినీ.

ఆత్రంగా ముద్దలు నోట కుక్కుకుంటున్నారు పిల్లలు.

మెట్లెక్కబోయిన గోపాలాన్ని ఆకలి ఆపివేసింది.

అప్పటికి ఆరున్నర దాటి ఆట్టేసేపు కానిమాట నిజమే. కాని ఉదయం తొమ్మిదిన్నరకు తిన్న పచ్చడి మెతుకులూ, తాగిన మజ్జిగనీళ్లూ ఎంతసేపు పట్టి ఉంచగలవు, అన్నం తిన్నామని ఆత్మవంచన చేసుకుందుకు తప్ప? ఆ తిండి మనిషికెందుకూ చాలదు. ఆరిపోయే దీపాన్ని ఎగసెన తొయ్యడంవల్ల ఎంత లాభమో, ఆ తిండివల్ల గోపాలానికీ అంతే! అయితే అతను కొన్ని సంవత్సరాలుగా ఆత్మవంచన కలవాటు పడిపోయాడు. తొమ్మిదిన్నరకు పచ్చడిమెతుకులు కొరికి, మజ్జిగనీళ్లు తాగి పది నుంచి అయిదు వరకూ ఆఫీసులో అడ్డమైన చాకిరీ చేసి, అప్పుడు అయ్యరుపాకలో అర (హాఫ్) టీ తాగి ఎనిమిది వరకూ రోడ్లంట తిరిగి ఇల్లు చేరుకోడం గోపాలం రొటీన్. బెల్లంతో చేసిన టీ అని గోపాలానికి తెలియక కాదు. ఆరు పైసలకి పంచదార టీ దొరకదని ఆ గుమాస్తాకి తెలుసు. అంతకంటే ఎక్కువ మూల్యం చెల్లించలేని తన అసమర్థతే కారణమని గోపాలానికి తెలుసు.

అంగట్లో తినుబండారాల కేనాడూ కొదవ ఉండదు. ఆకలి తీర్చుకోగలిగేందుకు సరిపడే అర్థం జేబులో ఉండాళి. అదే కరువౌతుంది గోపాలం—క్లర్క్ గోపాలం దగ్గిర.

ఇవాళ... నెలాఖరు రోజులు కనక... అరుపైసలుకూడా మిగలలేదు గోపాలం దగ్గిర. ఆర్థికంగా బలహీనుడైన వాడు మాటలలోకూడా అసమర్థుడే ఔతాడు. అయ్యరుని అడగడానికి గోపాలానికి భయం. దానికి మారుపేరు పెట్టి 'ముద్దుగా ఆత్మాభిమానం అనుకుని సరిపెట్టే సుకుని హాఫ్ టీకూడా తీసుకోకుండానే రోడ్డుమీదికి వచ్చేశాడు. 'అది టీ ఏమిటీ? బెల్లం కలిసిన వేడినీళ్ళు!' అనుకుంటూనే కసిగా ఓ మైలుదూరం తిరిగాడు.

ఈ సారి అతని శరీరమే ఎదురు తిరిగింది. పెట్టుబడి పెడితే తప్ప పనిచేయులేనని సమ్మె ప్రారంభించింది. చేయగలిగేది లేక కార్పొరేషన్ కుళాయిని సాయం అర్థించాడు. ఆ సమయంలో తను మరో ఎండమావినని నీరసంగా, జాలిగా నవ్వేసింది కార్పొరేషన్ కొళాయి. అభిమానధనుడైన గుమాస్తా గోపాలం, అభిమానమనే కపటధనమే తప్ప నిజంగా పైసాకూడా జేబులోలేని నిర్ధనుడు. ఓ పెద్ద హోటల్‌లోకి వెళ్లి నిలుచున్నాడు ఎట్టకేలకు సాహసించి. ఆ హోటల్ వైభవానికి భయపడి పోతూ, నోట మాట రాక మైసూర్ మహారాజాలా కిరీటం ధరించిన ఓ మనిషిని బేరర్‌గా చాలా శ్రమపడిన అనంతరం గుర్తించి, నోరు విప్పకుండానే సంజ్ఞ చేశాడు! దీనంగా, మంచినీళ్లు కావాలన్నట్లు. అతను ఒక్క చూపులోనే చెప్పేశాడు. 'హొవోయ్, గుమాస్తా. ఇక్కడ మనుషులు ప్రీసర్వ్ చెయ్యరు. టిప్ చేస్తే ఓ టంబ్లరు తెస్తాను.' లెంపలేసుకోడంకూడా మరిచిపోయి బయటపడ్డాడు గోపాలం. లోపలి దాహం క్రమపరిణామం చెందుతూ అక్రమమైన ఆకలిగా పరివర్తన చెంది గోపాలాన్ని నిలదీయసాగింది. రోడ్డు కంటే ఇల్లే పదిలమనిపించింది ఆకలి దాచుకోడానికి. 'కనీసం ముసుగు వేసుకుని పడుకోవచ్చును కదా' అనుకుంటూ కాళ్లీడ్చుకుంటూ ఇల్లు చేరుకున్నాడు. వంటింటి పక్కనుంచి ప్రారంభమయ్యే మేడ మెట్ల దగ్గిర అతను ఆగడానికి కారణం ఎంతమాత్రమూ వంటయి ఉంటుందన్న అపోహ కాని, దురాశకాని కావు. నిజమో అబద్ధమో తేల్చుకోకుండానే గుమాస్తా గోపాలం ఓ సిద్ధాంతం అమలు జరుపుతున్నాడు అనాదిగా. రాత్రి ఆలస్యంగా తింటే ఉదయం ఆకలి వెయ్యదనీ, తొమ్మిదిన్నర వరకూ ఏమీ తినకుండా ఉండవచ్చుననీ తన సిద్ధాంతంలో ఆశ నిలుపుకున్నాడు. ఆ సిద్ధాంతం నిజమైనా కాకపోయినా, అలవాటనేది మనిషిని కొన్ని విధాల సుఖపెట్టగలదన్న సూత్రం అతణ్ణి అనుగ్రహించింది. కాని . . .

ఈ క్షణాలలో అలవాటు మరిచిపోయాడు గోపాలం. రెండు కూరలూ, కంచం నిండుగా అన్నమూ, కంచంపక్క ఆకుదొన్నెల్లో మరేదో ద్రవపదార్థమూ— గుమాస్తా గోపాలం కంటికి, ఒక ఆధరువుతో అన్నం తినే గోపాలం కంటికి—విందుభోజనమే అనిపించింది.

ఒక క్షణంలో అతని ఆకలి వెయ్యి రెట్లయి పోయింది

అనుకోకూడదు గాని, అన్నం తింటున్న పిల్లలపై అతనికి అసూయే కలిగింది. ఆత్రంగా వంటింటిలోకి నడిచి, పీట వాల్చుకోకుండానే కూలబడ్డాడు.

కలియుగంలో ఆకలికున్న మారణ శక్తి అణుబాంబుకు లేదు. మనుషులందరు ఏదో ఒక ఆకలితో, తీరని దాహంతో బ్రతుకుతున్నారు. కడుపులో రగిలే ఆకలి, కన్నకడుపులో చెలరేగే ఆవేదన విషాన్ని అమృతం వలె ఆరగించ ప్రోత్సహిస్తాయిగానీ, విషాన్ని అమృతంగా మార్చలేవు. అమృత హృదయం ఎప్పుడూ విష కలుషితం కాదు.

కొంచెం తెల్లబోయి చూసింది రాధ.

"ఆకలేస్తూంది. నాకూ అన్నం పెట్టెయ్యి. . ."

మెల్లగా అంది రాధ: "కాళ్లు కడుక్కుని. . ."

గోపాలానికి కోపం వచ్చింది. మూడో తరగతి అయినా పాసుకాని రాధ కాళ్లు కడుక్కోమని తనకు చెప్పాలా! జోళ్లు లేక, నడిచి నడిచి ధూళి పట్టించుకున్న గుమాస్తా కాళ్లకు చన్నీటికి మించిన మరో యాంటీ సెప్టిక్ ఏమీ ఉండదని తనకు తెలీదూ? ఆవిర్లు వచ్చే కాళ్లమీద చన్నీరు గుమ్మరించుకుని ఎయిర్‌కండిషన్ సుఖాన్ని ఊహించుకుంటూ కళ్లు మూసుకోడంలోని అనుభూతి రాధ తనకు చెప్పాలా!

కడుపు మండే ఆకలి, ప్రాథమిక ఆరోగ్యసూత్రాల నధిగమించగలదన్న చిన్న విషయం తెలియని రాధమీద గోపాలానికి జాలి వెయ్యలేదు. ఒళ్లు మండిపోయింది!

బీటలువారిన గచ్చుమీద కసిగా కంచం లాక్కున్నాడు.

కుయ్యోమని దీనారావం చేసింది అల్యూమినియం కంచం.

"అన్నం పెట్టు. . ."

రాధలో చలనం లేదు.

"అన్నం పెట్టమని అడుగుతూంటే వినపడటం లేదూ?" ఆకలి మూలంగా కాబోలు అతని కంఠంలో కోపమూ, విసుగూ, అసహనమూ పాళ్లు మించి కలగలిశాయి.

కొంచెం చలించిపోతూ అంది ఆమె: "ఇంకా చారు మరుగుతూంది."

"ఇన్ని కూరలూ అవీ ఉండగా ఇవాళకూడా చారుమెతుకుల ఖర్మమేం? చారునీ ళ్లొక్కరోజు తప్పినా తప్పడమే. త్వరగా పెట్టెయ్యి."

ఏం చేయడానికీ తోచనట్లు, అనుకోని ప్రమాదంలో చిక్కుకున్నట్లు, ఊహించని పరిస్థితి ఎదురైనట్లు స్థాణువై నిలుచుం దామె.

పిల్లలిద్దరికీ ఈ ధ్యాసేమీ లేదు. ఆత్రంగా కంచాలు ఖాళీ చేస్తున్నారు.

"చెబుతూంటే నీ క్కాదూ? నా మాటలు వినపడుతున్నాయా? ముందు వడ్డించు." ఆలస్యానికి తాళలేక అసహనంగా అన్నాడు గోపాలం.

"ఆ కూరలూ అవి. . . పిల్లలకి. ఇక లేవు. . ."

ఇచ్ఛాపురపు రామచంద్రం

తడబడిపోయింది రాధ. ఆమె గొంతు వణికిపోయి మాటలు అస్పష్టమయ్యాయి.

కళ్లముందు భయంకరమైన మెరుపు మెరిసి నట్లయింది గోపాలానికి. ఆ మెరుపులో కత్తి అంచుల వంటి వాడి నిజాలేవో బయటపడి నట్లనిపించాయి. నిప్పులు చెరిగే కళ్లతో రాధవంక చూసే డొక్కసారి.

వెయ్యి నేరాలు చేసి దాచుకుంటున్నట్లే కనిపించిం దామె అతని కంటికి. ఉద్రేకంగా లేచి నిలుచుని పిల్లలనీ, రాధనీ చూసేడు.

పరిస్థితి పూర్తిగా అర్థమైపోయినట్లే అనిపించింది.

కసిగా కంచాన్ని కాలితో ఒక్క తాపు తన్నేడు.

"స్వార్థానికయినా హద్దులుండాలి. పిల్లలకి పెట్టావు. నువ్వూ తినే ఉంటావు. నాకు మాత్రం లేదనగలిగావు! ఆ మాట చెప్పడానికి నీకు నోరెలా వచ్చింది? ఆడదానివి కావూ! సిగ్గు లేకపోతే, కనీసం హృదయమైనా లేదూ నీకు?"

ఆమె కంటినుండి జారిన కన్నీరతను చూడలేదు.

ఏదో చెప్పుకోవాలని ఆమె చేసిన విఫలయత్నాన్ని గమనించలేదు. గట్టిగా చీత్కారం చేస్తూ ఆవేశంగా మేడ మెట్లెక్కి నిలువెల్లా కంపిస్తూ నులకమంచంలో కూలబడ్డాడు. అతని శరీరం స్వేదమయం కాసాగింది. జరిగినది భరించలేకపోతున్నట్లు కంపించిపోసాగేడు.

ఎంత స్వార్థం రాధలో!

గతంలో ఈమె కోసం ఎన్ని త్యాగాలు చేశాడు తను! ఏడు సంవత్సరాలౌతుందేమో రాధ తన జీవితంలో ప్రవేశించి. అవును. అంతే. అప్పటినుంచీ తన బ్రతుక్కి గ్రహణం పట్టింది.

అంతకు ముందు తా నెన్నడూ ఆకలి చంపుకోలేదు. ఆహాన్ని చంపుకోలేదు. రాజాలా బ్రతికాడు.

రాధ వచ్చాక. . . తోటి గుమాస్తా అప్పారావు అరవై పైసల టిఫిన్ తింటూంటే, పక్కన కూర్చుని అరకప్పు టీతో ఆకలి వాయిదా వెయ్యగలగడం నేర్చుకున్నాడు. కొత్తబట్టల మీది కోరిక చంపుకొని చిరిగిన బట్టలకు మాసికలు వేసి మళ్లీ మళ్లీ ఉపయోగించడం ప్రారంభించాడు. అంతవరకూ ప్రసాద్‌లా ప్రతి సినిమా చూసే తను సినిమాహాలు చుట్టూ తిరుగుతూ మాటలూ, పాటలూ వింటూ, వాల్‌పోస్టర్లూ, స్టిల్సూ చూసి సినిమా ఊహించుకుంటూ తీయని ఆత్మవంచన కలవాటుపడిపోవడం ప్రారంభించాడు.

ఇప్పుడు తనకి సరదాలు మిగలలేదు. కోరికలు... కొన్ని కనీసపు కోర్కెలు మాత్రం మిగిలాయి.

క్యూలో పంచదార కోసమూ, బియ్యం కోసమూ నిలబడే బాధ తప్పాలి. నెలఖరుకు పచారీషాపులో తను తీర్చలేనంత అప్పు పెరగకుండా ఉండాలి. రెండోవాడి లివర్ తగ్గాలి. లేకపోతే డాక్టర్‌బిల్లు తన జీతంలో చాలా భాగం తినేస్తుంది. దరిద్రులకు ఆకలెక్కువ. ఆరోగ్యంగా ఉన్న పెద్దవాడికి ఆకలి. లివర్‌జబ్బుతో చిన్నవాడికి ఆకలెక్కువ! వాళ్ల ఆకలి తీర్చలేడు తను!

ఇప్పుడు తనకి అభిమానం మిగలలేదు. ఆకలే మిగిలింది. బ్రతుకు చూస్తే భయాలమయం. అన్నిటి ముందూ, అందరిముందూ తను పరాజితుడు! జీవచ్ఛవ ప్రయోగానికి నిరూపకం తను. ఎందుకు బ్రతకాలి ఇలా కోరికలను చంపుకుంటూ, సుఖాలు శూన్యం చేసుకుంటూ? కలలా హాయిగా సాగవలసిన జీవితం, వలలా బాధలమయం ఎందుకైంది?

కారణం రాధ. పిల్లల పెళ్ళి బ్రతుకులు తెల్లవార్చి అని తన తపన. కాని ... ఎవరు గుర్తించారు? తనపట్ల కనీసపు కృతజ్ఞత అయినా లేదు రాధలో. శ్వాసం లేదు.

పిల్లలకూ రాధకూ పసందైన భోజనం. వాళ్ల కోసం అష్టకష్టాలూ పడుతున్న తన కేమో చాలీచాలని చారూ మెతుకులూ. ఎక్కడి న్యాయమిది? ఎటువంటి న్యాయం? ఎన్నాళ్ల నించి ఇలా మోసం చేస్తూందో రాధ!

హృదయంలేని వీళ్లను, విశ్వాసంలేని వీళ్లను ఎందుకు పోషించాలి తను, తన కోరికలను చంపుకుని? ఆకాశాన్నంటే ధరలలో, ఎవరి జీవితం గడవడం వారికే కష్టంగా అవుతున్న ఈ రోజులలో తను రాధ కోసం, పిల్లల కోసం ఎందుకు వృథా శ్రమపడాలి? తన కడుపు కొట్టి వాళ్లు హాయిగా బలుస్తూంటే ఏమీ చేతకాని అసమర్థుడిలా ఎందుకు ఊరుకోవాలి తను? ఈ అన్యాయం ఎందుకు భరించాలి?

రాధని పిల్లలనీ బయటకు తరిమేస్తే . . .? ఏం చేస్తారేం? అనాథులమనీ, తన కెవరూ లేరనీ చెప్పుకుంటూ హోటళ్ల ముందర అడుక్కుంటూ, పేవ్‌మెంట్ల పక్కన కాలం గడుపుతుందా రాధ? విశ్వాసం లేని మనిషి—తన బ్రతుకు రచ్చకీడ్చినా ఈడవ గలదు. మహాఅయితే పోయేది పరువు. పోనియ్. సుఖం లేని జీవితానికి పరువుండి ఏం లాభం?

రాధనీ పిల్లలనీ తరిమేస్తే తను అనాటిలా సుఖంగా జీవించగలడు. అప్పుడు చాలా సమస్యలుండవు. సుఖాలుంటాయి. అప్పుడు వంటిల్లు అనవసరం. అద్దె తగ్గుతుంది. డాక్టరు బిల్లులుండవు. చాలా సుఖపడవచ్చు ఒంటరిగా.

అవును. రాధనీ పిల్లలనీ బయటకు పంపేస్తాడు తను. అంతే. వాళ్ల జీవితా లేమైనా తన కనవసరం. గతంలో వాళ్ల కోసం తను మూర్ఖంగా చేసిన వ్యర్థ త్యాగాలు చాలు. ఇప్పటికయినా కళ్ళు విప్పి నిజం గ్రహించడం వివేకం. తను విధించబోయేది శిక్షే అయితే, రాధవంటి స్వార్థపరురాలి కది తక్కువే తప్ప ఎక్కువ కాదు.

ఈ గాదెకింది పందికొక్కులను వదుల్చుకోవాలి. పచ్చని ఆకువంటి తన జీవితానికి పట్టిన గొంగళీలను విదుల్చుకోవాలి. అదే తన కర్తవ్యం.

ఆకలితోపాటు ఆవేశంకూడా అవధులు మీరింది గోపాలంలో.

రేపు పొద్దుటినించీ ఆరంభించబోయే సౌఖ్యపూరిత స్వేచ్ఛాజీవితం గురించి ఆలోచిస్తూ చివరిసారిగా తన నిశ్చయాన్ని దృఢపరచుకుని మెట్లు దిగాడు. మెల్లగా వంటింటిలోకి నడిచాడు.

కడుపు చెక్కలయ్యేలా తిన్నారేమో పిల్లలిద్దరూ కంచాలవద్దే పడి దొర్లుతున్నారు.

వారికి దగ్గిరలో కూర్చుని కన్నీరు పెట్టుకుంటూంది రాధ.

మనసులో నిర్ణయించుకోవడానికీ, దాన్ని అమలు జరపడానికీ మధ్య కల తారతమ్యంలోని కష్టాన్ని గుర్తిస్తున్నట్లు రెండు క్షణాలు మౌనంగా నిలబడి పోయి పిలిచాడు గోపాలం: "రా. . . ధా. . ."

హఠాత్తుగా తల ఎత్తి వడివడిగా అనేసిం దామె: "చాలా నెలల నుంచి పిల్లలకి రాత్రివేళ గంజి మాత్రమే ఇస్తున్నాను. ఇవాళే నా బుద్ధి వక్రించింది ఎదురింటి మేడవారు బట్ట పడిందేమో అన్న అనుమానంతో కూరలూ, పులుసూ పారబోయబోతూంటే. . . ఫరవాలేదని తెచ్చాను. ముందు నేను రుచి చూసేను. నా నోటి కే విషమూ అనిపించలేదు. అందుకని పిల్లలకి పెట్టాను. వాళ్ళు అన్నం తినీ తినకనే. . ." ఇక విడలే దామె గొంతు.

"ఇంత ఘోరం జరిగితే నాకు చెప్పలేదేం?"

ధర్మం శరణం గచ్ఛామి   చిత్రం— డి. వి. ప్రసాద్ (గుంటూరు-4)

"నెలాఖరు రోజులు. డాక్టర్ని పిలుచుకు వచ్చేందుకు నీ దగ్గిర రిక్షాఖర్చికూడా లేదని తెలుసు. అందుకనే పిల్లలు పడిపోయినా చెప్పలేకపోయాను. నీకా కూరలూ అవీ వెయ్యనిది. అందుకే..." అన్నేళ్ల జీవితంలోనూ ఆమె తమ్ముడితో అన్ని మాట లనడం అదే మొదటి సారి. భర్త పోయి, ఇద్దరు పిల్లలను వెంట నిడుకుని అనాథగా వచ్చిన తన నాదరించిన గోపాలం అంటే ఆమె కపరిమితమైన కృతజ్ఞతాభావం. మాట్లాడటానికే భయం. అతను తమ జీవితాలకు ఆలంబనమని పూర్తిగా తెలును. అందుకే గోపాలం ప్రాణంతో ప్రయోగం చెయ్యలేకపోయిం దా కూరలు వేసి. ఇదంతా వివరంగా చెప్పలేకుం దామె అతనికి.

కన్నీరు తుడుచుకుని, "తమ్ముడూ!" అంటూ పిలిచింది కంఠం కంపిస్తూండగా.

గుడ్డిదీపం గాలికి రెపరెపలాడుతూంది.

వంటిల్లంతా ఎర్రని కాంతితో భయంకరంగా ఉంది.

పిల్లలు మరగలు కక్కుకుంటున్నారు.

గోపాలం అక్కడ లేడు. ★